

Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Sunnansjö herrgård

Sunnansjö herrgård är en liten bruksherrgård från 1700-talet, belägen vid en vik av sjön Väsman i Ludvika kommun. Sunnansjö herrgård byggnadsminnesförklarades 1995.

Beskrivning

Historik

Sunnansjö har en lång historia som bruksort. Redan på 1500-talet etablerades här en hytta vid vattenfallet mellan sjöarna Väsman och Nedre Boten. Under 1600-talet kompletterades hyttan med stångjärnssmedja och snart även såg och kvarn. Det område där herrgården nu ligger kallades tidigare Hyttbacken. Här fanns en gård som beboddes av bergsmän fram till 1750-talet, då kronobefallningsmannen Poms köpte den tillsammans med andelar i hyttan och smedjan.

Det är oklart exakt när herrgårdsbyggnaden uppfördes, men troligt är mellan 1760 och 1780-tal. År 1763 övertogs Poms egendomar av brukspatron Cedercrutz på Ludvika bruk. Sunnansjö kom därefter att ingå i Ludvika bruk fram till 1864, då egendomen skiljdes från bruket som en egen enhet. Hyttan var i drift till 1882 och smedjan till 1884. Jord- och skogsbruk blev sedan den huvudsakliga verksamheten på gården.

Miljö

Sunnansjö ligger på näset mellan sjöarna Väsman och Bysjön i Ludvika kommun, ca 20 kilometer nordväst om Ludvika.

Herrgårdens byggnader består av ett corps-de-logi, huvudbyggnad, flankerat av två flyglar kring en gårdsplan som i norr kantas av en trädkant. Norr därom ligger ekonomibygnader och arrendatorsbostad. På huvudbyggnadens södra sida ligger kusk- och dagkarlsbostäder. Vid sjön finns ett litet badhus.

Byggnader

Herrgårdens huvudbyggnad

När corps-de-logiet byggdes är oklart, troligen mellan ca 1760 och 1780. Byggnaden är uppförd i en och en halv våning av timmer. Den är idag klädd med vitmålad, slät panel med ockrafärgade foder kring fönstren. Byggnaden är av karolinsk typ med säteritak och sexdelad plan. På 1800-talet tillbyggdes mangårdsbyggnaden i ett par omgångar mot öster med en köksflygel i en våning. En veranda med snickarglädje tillkom också på gårdsfasaden mot norr. I det inre är den ursprungliga sexdelade planen intakt. Den mycket välbevarade fasta inredningen bär prägel av såväl 1700-talet som det sena 1800-talet.

Figur 1. Corps-de-logiet, uppfört mellan 1760-1780. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 2. Köksflygeln på huvudbyggnaden, tillbyggd på 1800-talet. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 3. Västra flygeln, ursprungligen brukskontor. Östra flygeln på andra sidan gårdsplanen har samma utförande. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Östra och västra flygeln

De två gulputsade flyglarna vid gårdsplanen är murade av slaggflis enligt Geislers metod och är sannolikt uppförda ca 1785. Den östra flygeln inrymde brygg- och bagarstugor och den västra brukskontor. Byggnadernas ursprungliga planlösning och en stor del av den fasta inredningen är bevarade.

Materialbod

Materialboden är uppförd av slaggflis, vitputsad och har en överbyggnad av falurött timmer. Sadeltaket är belagt med rött lertegel. Byggnaden innehåller två eller tre rum utan inredning. På östra gaveln är ett utedass tillbyggt, uppfört av bräder med pulpettak.

Ekonomibyggnader

Gården består av ett flertal byggnader, majoriteten av vilka har rödmålad timmer- eller träpanel och sadeltak belagt med lertegel. Ekonomilängan fanns sannolikt på gården redan år 1800, en byggnad som invändigt bland annat består av två timmerhus. Övriga byggnader är uppförda under perioden 1846-1940-tal.

Figur 4. Ekonomilänga, troligtvis från år 1800. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Figur 5. Båda flyglarna är troligtvis uppförda ca 1785 och murade i slaggflis och putsade. Foto: Lovisa Lindberg, Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

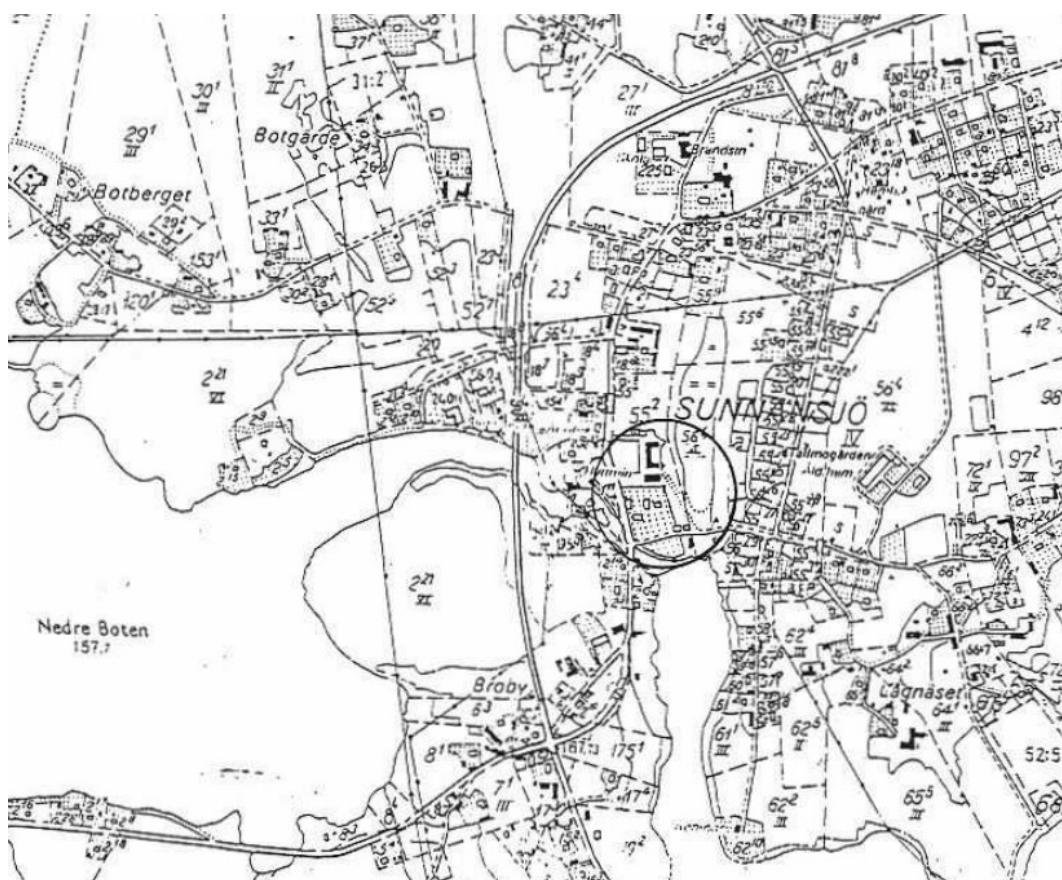
Sunnansjö herrgård är ett mycket välbevarat exempel på en mindre bruksherrgård, framvuxen kring 1700- och 1800-talens järnbruksdrift. I mangårdsbyggnaden och flyglarna är de ursprungliga planlösningarna liksom en stor del av den fasta inredningen bevarad. Till anläggningens höga kulturhistoriska värde bidrar att herrgårdsmiljön som helhet, med ekonomibygnader och bostäder för gårdens anställda, till stora delar är intakt.

Skyddsbestämmelser

1. Byggnaderna markerade nr 1–5, södra delen av nr 6 (magasinet), nr 7–9 samt nr 14 får inte rivas, flyttas, byggas om eller på annat sätt förändras till sin exteriör. I byggnadernas inre får inte ingrepp göras i stomme eller befintlig rumsindelning.
2. I byggnaderna nr 1–3, nr 7 och nr 8 får inte göras ingrepp i eller ändring av äldre fast inredning såsom dörrar, fönster, lister, paneler och kakelugnar.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de inte förfaller. Vård och underhålls-arbeten skall utföras på ett sådant sätt att det kulturhistoriska värdet
4. inte minskar.
5. Det område kring byggnaderna som på situationsplanen avgränsas med röd linje ingår i herrgårdsmiljön och skall hållas i traditionellt skick. Nybyggnader får inte ske inom detta område.
6. För exteriöra förändringar av byggnaderna nr 10–13 krävs länsstyrelsens tillstånd.

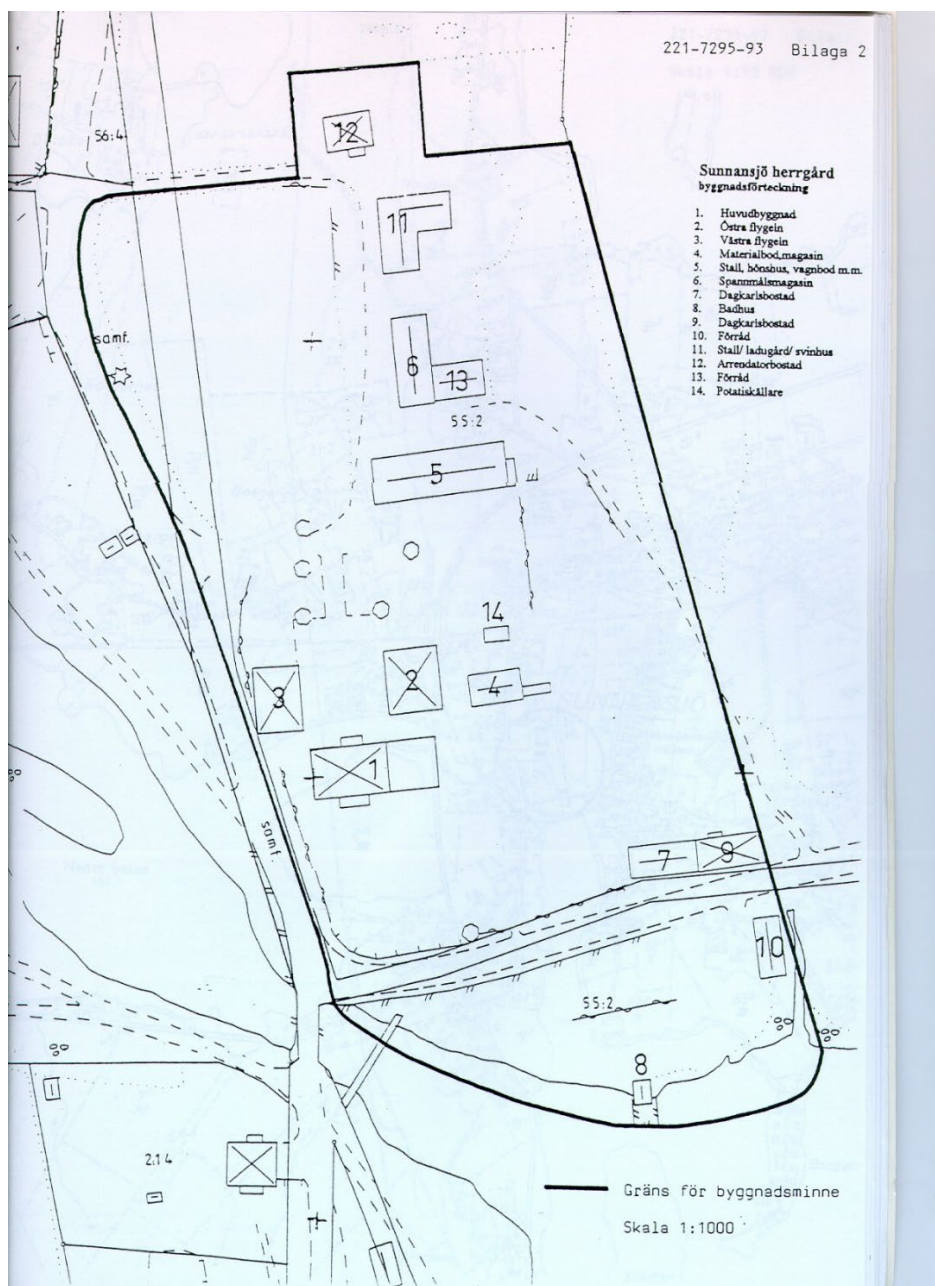
Samråd skall ske med länsstyrelsen i frågor som rör underhåll och vård av byggnader och område.

Om särskilda skäl föreligger för att ändra byggnadsminnet i strid mot skyddsföreskrifterna får länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § KML lämna tillstånd till sådana förändringar.

Figur 6. Situationsplan för Sunnansjö 55:2, inringat. Ur beslut 1995.04.24.

Figur 7. Orienteringskarta över Sunnansjö herrgård, ur beslut 1995.04.24.

1. Herrgårdens huvudbyggnad	8. Badhus
2. Östra flygeln	9. Dagkarlsbostad
3. Västra flygeln	10. Förrådsbyggnad
4. Materialboden	11. Stall/ ladugård/ svinhus
5. Ekonomilänga	12. Arrendatorsbostad
6. Spannmålsmagasin	13. Förråd
7. Dagkarlsbostad	14. Potatiskällare

Administrativa fakta

Kommun: Ludvika

Fastighetsbeteckning: Sunnansjö 55:2

Byggnadsminnesförklaring: 1995.04.24

Tillgänglighet: Privatägt, drivs som bed & breakfast.

[Byggnadsminnesförklaring Sunnansjö herrgård beslut 1995.04.24
Sunnansjö herrgård i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister](#)